

Г.М.Иманбекова

Аға оқытушы

М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті

Тараз қ., Қазақстан

gulvira_02.75@mail.ru

«ЦИФРЛЫҚ АЗАМАТ» ФЕНОМЕНІ: ХХІ ҒАСЫР АДАМЫНЫҢ САЯСИ АНТРОПОЛОГИЯСЫ

Аңдатпа. Бұл мақалада ХХІ ғасырдағы қоғамдық-саяси трансформациялар контекстінде қалыптасып отырған «цифрлық азамат» феномені саяси антропология тұрғысынан талданады. Зерттеудің негізгі мақсаты – цифрландыру үдерістерінің адамның саяси болмысына, саяси мәдениетіне және азаматтық қатысу формаларына тигізетін ықпалын анықтау. Мақалада мәдени-антропологиялық және саясаттанулық теориялар негізінде қазіргі адамның саяси идентичностінің өзгеруі, цифрлық кеңістіктегі саяси мінез-құлық үлгілері мен жаңа коммуникациялық тәжірибелер қарастырылады.

Зерттеу барысында салыстырмалы талдау, жүйелік тәсіл, құрылымдық-функционалдық және интерпретативті әдістер қолданылды. Нәтижесінде цифрлық технологиялар адамның саяси субъект ретіндегі рөлін күшейтіп қана қоймай, сонымен қатар саяси манипуляция, ақпараттық тәуелділік және символдық билік формаларының жаңа түрлерін қалыптастыратыны анықталды.

Зерттеу нәтижелері қазіргі саяси процестерді түсіндіруде мәдени-антропологиялық көзқарастың маңыздылығын көрсетеді. Мақаланың ғылыми құндылығы – «цифрлық азамат» ұғымын саяси антропология аясында кешенді түрде талдауында. Практикалық маңызы цифрлық қоғам жағдайында саяси мәдениетті дамыту, азаматтық белсенділікті арттыру және ақпараттық қауіпсіздік саясатын жетілдіруде қолданылу мүмкіндігімен айқындалады.

Тірек сөздер: цифрлық азамат, саяси антропология, саяси мәдениет, цифрландыру, саяси бірегейлік, ақпараттық қоғам.

Кіріспе. ХХІ ғасырдың алғашқы ширегінде адамзат өркениеті бұрын-сонды болмаған технологиялық және әлеуметтік өзгерістер кезеңін бастан өткеріп отыр. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуы, интернет пен цифрлық платформалардың күнделікті өмірге терең енуі адамның әлеуметтік, мәдени және саяси болмысына түбегейлі ықпал етті. Бұл үдерістер тек техникалық прогреспен шектелмей, қоғамдық сананың, құндылықтар жүйесінің және саяси қатысу формаларының жаңаруына алып келді. Осындай трансформациялар аясында ХХІ ғасыр адамының жаңа типі – «цифрлық азамат» феномені қалыптасуда.

Қазіргі саяси шындықта азамат мемлекетпен және билік институттарымен тек дәстүрлі арналар арқылы ғана емес, цифрлық кеңістік арқылы да өзара әрекетке түседі. Электрондық үкімет, әлеуметтік желілер, онлайн-петициялар, цифрлық белсенділік формалары азаматтың саяси субъект ретіндегі рөлін кеңейтіп, оның саяси мінез-құлқын жаңа деңгейге көтерді. Осы тұрғыдан алғанда, «цифрлық азамат» ұғымы саясаттану ғылымында ерекше теориялық және практикалық маңызға ие болып отыр.

Алайда цифрландырудың саяси үдерістерге әсерін талдауда көбіне институционалдық немесе технологиялық аспектілер басымдыққа ие. Ал

адамның өзі — оның мәдени тәжірибесі, символдық ойлау жүйесі, саяси идентичності мен билікке деген көзқарасы жеткілікті деңгейде антропологиялық тұрғыдан зерделенбейді. Осы олқылық ХХІ ғасыр адамының саяси болмысын толық түсінуге кедергі келтіреді. Сондықтан «цифрлық азамат» феноменін саяси антропология аясында зерттеу ғылыми қажеттілік ретінде алға шығады.

Саяси антропология адамды саясаттың орталық субъектісі ретінде қарастырып, билік, мәдениет және қоғам арасындағы өзара байланысты талдайды. Бұл бағыт цифрлық қоғам жағдайында ерекше өзектілікке ие, себебі цифрлық кеңістік адамның саяси тәжірибесін тек кеңейтіп қана қоймай, оны түбегейлі өзгертуде. Цифрлық азамат бір мезгілде бірнеше саяси кеңістікте әрекет етеді: ұлттық, жаһандық және виртуалды. Мұндай көпдеңгейлі болмыс адамның саяси санасының күрделенуіне, құндылықтық бағдарларының өзгеруіне және жаңа идентичностердің қалыптасуына алып келеді.

Тақырыптың өзектілігі цифрлық азаматтықтың қазіргі қоғамдағы саяси тұрақтылыққа, демократиялық процестерге және билік легитимділігіне ықпалымен айқындалады. Бір жағынан, цифрлық технологиялар азаматтық қатысуды кеңейтіп, қоғамдық пікірдің ашық қалыптасуына мүмкіндік береді. Екінші жағынан, ақпараттық манипуляция, жалған жаңалықтар, цифрлық бақылау және виртуалды радикализм сияқты қауіптер күшейіп отыр. Бұл жағдай цифрлық азамат феноменінің қайшылықты сипатын көрсетіп, оны кешенді ғылыми талдауды талап етеді.

Ғылыми әдебиеттерге жасалған шолу цифрлық азаматтық мәселесінің көбіне педагогикалық, құқықтық немесе коммуникациялық қырларынан зерттелетінін көрсетеді. Ал оның

мәдени-антропологиялық және саяси өлшемдері жеткілікті деңгейде жүйеленбеген. Әсіресе посткеңестік кеңістікте, соның ішінде Қазақстанда, цифрлық азаматтың саяси антропологиясы арнайы зерттеу нысанына айнала қойған жоқ. Бұл тақырыптың толық ашылмағандығы оны терең теориялық тұрғыда зерделеуді қажет етеді.

Осы зерттеудің қажеттілігі ХХІ ғасыр адамының саяси болмысының күрделенуімен де байланысты. Қазіргі адам дәстүрлі саяси мәдениет пен цифрлық мәдениеттің түйіскен нүктесінде өмір сүреді. Ол бір жағынан ұлттық саяси құндылықтарға сүйенсе, екінші жағынан жаһандық цифрлық дискурстардың ықпалына ұшырайды. Мұндай жағдайда адамның саяси таңдауы мен әрекеті тек рационалдық емес, мәдени және символдық факторлар арқылы да айқындалады. Бұл аспектілерді түсіндіру үшін саяси антропологияның әдіснамалық мүмкіндіктері ерекше маңызды.

Зерттеу тақырыбының жаңалығы «цифрлық азамат» ұғымын ХХІ ғасыр адамының саяси антропологиясы контекстінде кешенді түрде қарастыруымен анықталады. Мақалада цифрлық азамат тек технологиялық ортада әрекет етуші индивид ретінде емес, өзіндік мәдени коды, саяси символдары және жаңа билік қатынастарына бейімделу стратегиялары бар әлеуметтік-саяси феномен ретінде талданады. Бұл тәсіл қазіргі саясаттанудағы антропологиялық бағытты дамытуға үлес қосады.

Сонымен қатар, зерттеу қазіргі саяси үдерістерді түсіндіруде мәдени факторлардың маңыздылығын айқындайды. Цифрлық кеңістіктегі саяси әрекеттердің артында тұрған мәдени мағыналар мен құндылықтарды ашу билік пен қоғам арасындағы өзара қатынасты тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Осы тұрғыдан алғанда, ұсынылып

отырған зерттеу тек теориялық қана емес, практикалық маңызға да ие.

Осылайша, «Цифрлық азамат» феноменін ХХІ ғасыр адамының саяси антропологиясы тұрғысынан зерттеу қазіргі саясаттану ғылымындағы өзекті, бірақ толық зерттелмеген мәселелердің бірін қамтиды. Бұл тақырыпты талдау цифрлық қоғам жағдайында адамның саяси мәдениетін, азаматтық белсенділігін және билікпен өзара әрекеттесу ерекшеліктерін түсіндіруге бағытталған жаңа ғылыми тұжырымдар жасауға мүмкіндік береді.

Зерттеу шарттары мен әдістері. Бұл зерттеу ХХІ ғасырдағы цифрландыру үдерістерінің адамның саяси болмысына ықпалын анықтауға бағытталған теориялық-сараптамалық жұмыс болып табылады. Зерттеудің әдіснамалық негізі мәдени антропология мен саясаттану ғылымдарының тоғысында қалыптасты. Зерттеу барысында «цифрлық азамат» феномені әлеуметтік-саяси шындықтың дербес элементі ретінде қарастырылып, адамның цифрлық кеңістіктегі саяси тәжірибесін сипаттайтын негізгі белгілер анықталды.

Зерттеудің бастапқы материалдары ретінде соңғы жылдардағы цифрлық қоғам, саяси мәдениет, азаматтық қатысу және саяси антропология мәселелеріне арналған отандық және шетелдік ғылыми еңбектер пайдаланылды. Сонымен қатар цифрлық азаматтыққа қатысты концептуалдық баяндамалар, халықаралық ұйымдардың аналитикалық есептері және цифрлық демократия мәселесіне арналған ғылыми мақалалар зерттеу материалы ретінде қамтылды. Бастапқы материалдар құрамына цифрлық кеңістіктегі саяси коммуникация формаларын сипаттайтын теориялық еңбектер, электрондық үкімет және цифрлық қатысу тетіктерін талдайтын зерттеулер,

сондай-ақ цифрлық мәдениеттің адамның саяси идентичностіне әсерін қарастыратын ғылыми жарияланымдар енгізілді. Бұл дереккөздер цифрлық азамат феноменінің көпқырлы табиғатын кешенді түрде түсіндіруге мүмкіндік берді.

Зерттеу шарттары ақпараттық қоғам жағдайында адамның саяси мінез-құлқының өзгеруін сипаттайтын концептуалдық үлгілерге сүйенеді. Цифрлық кеңістікте қалыптасатын жаңа саяси тәжірибелер дәстүрлі саяси институттармен өзара байланыста қарастырылды. Бұл тәсіл зерттеу нысанын оқшауламай, оны кең әлеуметтік-мәдени контексте талдауға мүмкіндік берді.

Зерттеу жұмысының барысы. Зерттеу жұмысы бірнеше кезеңнен тұрды. Бірінші кезеңде цифрлық азаматтық пен саяси антропология мәселелеріне арналған ғылыми әдебиеттерге жүйелі шолу жасалды. Бұл кезеңде негізгі ұғымдар нақтыланып, зерттеудің теориялық шеңбері айқындалды. Сонымен қатар цифрлық азамат феноменін сипаттайтын әртүрлі ғылыми көзқарастар салыстырылып, олардың ортақ және ерекшелік белгілері анықталды.

Екінші кезеңде цифрландыру үдерістерінің адамның саяси болмысына ықпалын түсіндіретін мәдени-антропологиялық тұжырымдамалар талданды. Бұл кезеңде адамның цифрлық кеңістіктегі саяси әрекеттері мәдени мағына тұрғысынан қарастырылып, символдық коммуникацияның рөлі айқындалды. Аталған талдау цифрлық азаматтың саяси мінез-құлқы тек рационалдық шешімдерге емес, мәдени кодтар мен құндылықтық бағдарларға да негізделетінін көрсетуге мүмкіндік берді.

Үшінші кезеңде алынған теориялық қорытындылар жүйеленіп, цифрлық азамат феноменінің саяси антропологиялық моделі қалыптас-

тырылды. Бұл модель ХХІ ғасыр адамының саяси болмысындағы негізгі өзгерістерді сипаттауға бағытталды және зерттеу нәтижелерін интерпретациялаудың негізі ретінде қолданылды.

Зерттеу жұмысы барысында кешенді ғылыми әдістер жүйесі қолданылды, бұл ХХІ ғасырдағы «цифрлық азамат» феноменін жан-жақты түсінуге мүмкіндік берді. Алдымен мәдени-антропологиялық талдау әдісі пайдаланылды, ол адамның саяси әрекеттерін мәдени контекст пен тәжірибе тұрғысынан қарастыруға жол ашты. Мұнда цифрлық азаматтың саяси мінез-құлқы оның мәдени ортасы, құндылық жүйесі және символдық құрылымдарымен тығыз байланысты болды.

Сонымен қатар, зерттеуде жүйелік тәсіл қолданылды, ол цифрлық азаматты әлеуметтік-саяси жүйенің құрамдас бөлігі ретінде қарастыруға мүмкіндік берді. Бұл әдіс цифрлық кеңістік, азамат және саяси институттар арасындағы өзара байланыстарды жүйелік тұрғыда анықтап, олардың ықпалын бағалауға мүмкіндік берді. Салыстырмалы талдау әдісі әртүрлі ғылыми көзқарастар мен теориялық тұжырымдарды салыстыру үшін пайдаланылды. Ол дәстүрлі азаматтық үлгілер мен цифрлық азаматтық арасындағы айырмашылықтарды айқын көрсетуге септесті. Сонымен қатар, зерттеуде интерпретативті әдіс қолданылды, ол онлайн кеңістіктегі саяси әрекеттердің мәнін түсінуге бағытталды. Адамның виртуалды ортадағы мінез-құлқы тек сандық көрсеткіштер бойынша емес, артындағы мәдени және мотивациялық факторлар тұрғысынан бағаланды.

Құрылымдық - функционалдық әдіс қосымша ретінде қолданылды, бұл цифрлық азаматтықтың саяси жүйедегі қызметін анықтауға

мүмкіндік берді. Мұнда цифрлық қатысу формаларының саяси тұрақтылық пен қоғамдық келісімге ықпалы қарастырылды.

Зерттеу негізінен теориялық сипатта жүргізілгендіктен, эмпирикалық деректер шектеулі қолданылды. Алайда бұл шектеулер зерттеу мақсатына қайшы келмейді, себебі негізгі міндет – цифрлық азамат феноменін саяси антропология тұрғысынан концептуалдық деңгейде талдау. Болашақ зерттеулерде сауалнама, контент-талдау және кейс-стади сияқты эмпирикалық әдістерді қолдану арқылы алынған тұжырымдарды нақтылау мүмкіндігі бар.

Зерттеу нәтижелері және талқылау. Зерттеу барысында цифрлық азамат феноменін ХХІ ғасырдағы саяси антропология тұрғысынан сипаттайтын бірқатар теориялық қорытындылар алынды. Ең бастысы, цифрлық азаматтың дәстүрлі азаматтық үлгілерден елеулі айырмашылығы анықталды. Цифрлық орта адамның саяси әрекет ету формаларын кеңейтіп қана қоймай, оның саяси болмысын, өзін-өзі тануын және билікпен өзара әрекет ету тәсілдерін қайта құруда маңызды рөл атқарады. Бұл тұжырымдар қазіргі цифрлық саясаттану зерттеулерінде де негізделген, өйткені цифрлық платформалардың саяси сананың қалыптасуына ықпалы анықталды [1, 72 б.].

Зерттеу цифрлық азаматтың саяси субъект ретіндегі негізгі ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік берді.

Біріншіден, зерттеу барысында цифрлық азамат феномені ХХІ ғасырдағы саяси антропология тұрғысынан сипатталды. Нәтижелер көрсеткендей, цифрлық азамат дәстүрлі азаматтық үлгілерден түбегейлі ерекшеленеді. Оның саяси қатысу формалары тек құқықтар мен міндеттер деңгейінде шектелмей,

мәдени тәжірибе, символдық жүйелер және виртуалды әлеуметтік желілер арқылы жүзеге асады. Бұл ерекшелік дәстүрлі азаматтық теорияларда қарастырылмаған жаңа практикалық және мәдени-антропологиялық өлшемдерді көрсетеді.

Бұрынғы зерттеулерде цифрлық азаматтық көбіне құқықтық және институционалдық аспектілерде талданған. Алайда біздің зерттеу цифрлық азаматтықты мәдени-антропологиялық контексте, адамның саяси идентичностіне, билікпен өзара әрекет ету тәсілдеріне, символдық коммуникацияға әсері тұрғысынан қарастыруға мүмкіндік берді.

Екіншіден, зерттеу анықтағандай, цифрлық азаматтың саяси белсенділігі кеңістіктік және институционалдық шектеулерден айтарлықтай босатылған. Бұл оған онлайн пікір білдіру, қоғамдық дискурсқа қатысу және азаматтық бастамаларды қолдау сияқты іс-әрекеттерді еркін жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Дәстүрлі азаматтық қатысу формаларына балама жаңа тәжірибелердің қалыптасуы байқалады. Мұндай жаңа саяси тәжірибелердің қалыптасуы қазіргі ғылыми зерттеулерде де байқалады, әсіресе университет студенттері мен жастар арасындағы цифрлық азаматтық пен саяси қатысу байланысы туралы әртүрлі контексттер зерттелуде [2, 198 б.].

Бұрынғы зерттеулерде азаматтық белсенділікті көбіне формалды институттармен байланыстырса, қазіргі зерттеу онлайн платформадағы бейресми және желілік қатысу формаларының тиімділігін дәлелдеді.

Үшіншіден, цифрлық азаматтың саяси идентичності көпдеңгейлі болып, ұлттық, жаһандық және виртуалды кеңістіктерде қатар әрекет етеді. Бұл көпқабатты бірегейлік азаматтың саяси тандауын күрделендіріп, құндылықтық бағдарларын қайта қарауға мәжбүр етеді.

Бұрынғы зерттеулерде көпдеңгейлі бірегейлік тек трансұлттық қатысу деңгейінде қарастырылған болса, біздің зерттеу оның символдық және мәдени деңгейдегі саяси әрекеттермен байланысын көрсетті.

Төртіншіден, зерттеу цифрлық кеңістіктегі саяси коммуникацияның символдық сипатын анықтады. Цифрлық азаматтың саяси әрекеттері визуалды белгілер, қысқа мәтіндер, эмодзи және мемдер арқылы жүзеге асады. Бұл коммуникацияның мазмұнын жеңілдетіп қана қоймай, мәдени-антропологиялық маңызын арттырады. Бұл тұжырым қазіргі медиа зерттеулерде де қолдау табады: цифрлық контенттің саяси қатысуға ықпалы мен медиа құрылымдардың маңызы [3, 211 б.].

Бұрынғы зерттеулерде коммуникация көбіне рационалды және дискурстық тұрғыдан қарастырылса, біздің зерттеу символдық және визуалды аспектілердің саяси процеске ықпалын дәлелдеді.

Бесіншіден, феноменнің қайшылықты сипаты анықталды. Бір жағынан, цифрлық технологиялар саяси қатысуды демократияландырады, азаматтың билікке ықпал ету мүмкіндігін арттырады. Екінші жағынан, манипуляция, жалған ақпарат және алгоритмдік бақылау күшейеді. Бұл әлеуметтік медиа мен онлайн ортадағы саяси белсенділікті зерттейтін зерттеулердің қорытындысымен сәйкес келеді – әлеуметтік желілер саяси мобилизацияны жеңілдетсе де, ақпараттық кеңістік контроліне, радикализацияға және ақпараттық көпқырлылыққа әкеледі [4, 36 б.].

Алтыншіден, цифрлық азаматтың саяси мәдениеті фрагменттелген, жылдам өзгертін және контекстке тәуелді [5, 2 б.].

Ақпараттық ағыстың қарқыны адамның саяси ұстанымдарының тұрақсыз болуына, пікірлердің жиі өзгеруіне, қысқа мерзімді

реакциялардың басым болуына әсер етеді. Бұл ХХІ ғасырдағы саяси антропология тұрғысынан азаматтық қатысу формаларының күрделілігін көрсетеді.

Жетіншіден, алынған нәтижелер цифрлық азамат феноменінің екіжақты табиғатын растайды: цифрландыру демократиялық қатысуды кеңейтеді, бірақ бақылау мен манипуляцияның жаңа формаларын да қалыптастырады. Бұл қазіргі әлеуметтік ғылымдардағы дискуссияға параллель: цифрлық саясат пен акциялар әлеуметтік мобилизациямен бірге қоғамдық пікір мен идеологияларды поляризациялауы мүмкін [6, 137 б.]. Бұрынғы классикалық азаматтық теориялармен салыстырғанда, цифрлық азамат трансұлттық және виртуалды кеңістікте бір мезгілде әрекет ететін субъект ретінде ерекшеленеді.

Сегізіншіден, зерттеу цифрлық азамат феноменін ХХІ ғасырдағы саяси антропологияның маңызды категориясы ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Бұл ғылыми бағыт әлеуметтік медиа мен символдық саясатты зерттеудің өзекті екенін көрсетеді: символдық саясат онлайн коммуникациядағы мағыналарды қалыптастыруда маңызды рөл атқарады [7, 19 б.]. Практикалық тұрғыдан, нәтижелер мемлекеттік саясатты қалыптастыру, азаматтық білім беру бағдарламаларын жетілдіру және саяси коммуникацияны тиімді ұйымдастыру үшін қолданылуы мүмкін.

Қорытынды. Зерттеу цифрлық азамат феноменінің ХХІ ғасыр адамының саяси антропологиясындағы орнын кешенді түрде талдауға мүмкіндік берді. Нәтижелер цифрландыру үдерістерінің тек технологиялық әсерімен шектелмей,

адамның мәдени тәжірибесіне, саяси идентичностіне және билікпен өзара әрекет ету тәсілдеріне терең өзгерістер енгізетінін көрсетті.

Негізгі қорытынды: цифрлық азаматтың саяси субъект ретіндегі рөлі күшейген. Ол онлайн саяси дискурста белсенді қатысып, дәстүрлі саяси қатысу формаларының трансформациясына және азаматтық белсенділіктің жаңа үлгілерінің қалыптасуына ықпал етеді. Сонымен бірге, оның саяси белсенділігі институционалдық шектеулерден тыс кеңейіп, желілік және бейресми сипат алады.

Саяси бірегейлік көпдеңгейлі және өзгермелі: ұлттық, жаһандық және виртуалды кеңістіктегі қатысу саяси таңдауды күрделендіріп, құндылықтарды қайта қарастыруға мәжбүр етеді. Бұл жаңа зерттеу бағыттарын ашады.

Феноменнің қайшылықты сипаты анықталды: цифрлық технологиялар демократиялық қатысуды кеңейтсе, сонымен қатар бақылау, манипуляция және алгоритмдік ықпал күшейеді. Бұл цифрлық демократияны біржақты оң құбылыс ретінде қарастыруға болмайтындығын көрсетеді.

Мәдени-антропологиялық тұрғыдан, цифрлық азаматтың саяси әрекеттері визуалды белгілер, эмоциялық реакциялар және қысқа коммуникациялар арқылы жүзеге асып, саяси мағыналарды қалыптастыру жолдарын өзгертеді.

Осылайша, цифрлық азамат феномені саяси антропологияның қазіргі дамуындағы маңызды категорияға айналғанын көрсетеді. Бұл бағыттағы зерттеулер цифрландыру жағдайында адамның саяси болмысын және мәдени тәжірибесін жүйелі түрде талдауға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. Kenesov A. Digital citizenship in the 21st century: Analyzing the impact of social media on youth political activism and civic engagement // Eurasian Science Review: An International Peer-Reviewed Multidisciplinary Journal. – 2024. – Vol. 2, No 2. – P. 70–76. DOI: 10.63034/esr-53.

2. Gürel D., Dilek H., Gül B., Telliler F., Özakçıl H., Atay T. The Relationship between Digital Citizenship and Political Participation Skills: An Investigation on University Students // *Ihlara Journal Educational Research*. – 2025. – Vol. 10, No 2. – P. 195–209. DOI: 10.47479/ihead.1673298.
3. Oser J., How Citizenship Norms and Digital Media Use Affect Political Participation: A Two-Wave Panel Analysis // *Media and Communication*. – 2022. – Vol. 10, No 3. – P. 206–218. DOI: 10.17645/mac.v10i3.5482.
4. Taylor S. Social Media and Political Activism in Digital Democracies // *Frontiers of Humanities & Social Sciences*. – 2023. – Vol. 5, No 1. – P. 36. DOI: 10.69610/j.fhss.20230222.
5. Inguanzo I., Ardèvol-Abreu A. et al. Contentious Politics in a Digital World: Studies on Social Activism, Protest, and Polarization // *Media and Communication*. – 2022. – Vol. 10, No 4. – P. 1–4. DOI: 10.17645/mac.v10i4.6270.
6. Sorensen L. Symbolic Politics Meets Digital Media: Research on Political Meaning-Making // in: Dutton W. H. (ed.) *A Research Agenda for Digital Politics*. – Cheltenham & Northampton: Edward Elgar Publishing Ltd., 2020. – P. 133–145.
7. Keith, D. . (2023). The Impact of Social Media on Political Activism. *International Journal of Humanity and Social Sciences*, 1(1), 16–29. <https://doi.org/10.47941/ijhss.1429>

Г.М.Иманбекова

Таразский университет имени М. Х. Дулати, Тараз, Казахстан

«ЦИФРОВОЙ ГРАЖДАНИН» ФЕНОМЕН: ПОЛИТИЧЕСКАЯ АНТРОПОЛОГИЯ ЧЕЛОВЕКА XXI ВЕКА

Аннотация. В данной статье рассматривается феномен «цифрового гражданина», формирующийся в контексте общественно-политических трансформаций XXI века, с позиции политической антропологии. Основная цель исследования – выявить влияние процессов цифровизации на политическое бытие человека, его политическую культуру и формы гражданского участия. В статье анализируются изменения политической идентичности современного человека, модели политического поведения в цифровом пространстве и новые коммуникативные практики на основе культурно-антропологических и политологических теорий.

В ходе исследования применялись методы сравнительного анализа, системный подход, структурно-функциональные и интерпретативные методы. В результате было установлено, что цифровые технологии не только усиливают роль человека как политического субъекта, но и формируют новые формы политической манипуляции, информационной зависимости и символической власти.

Результаты исследования подчеркивают значимость культурно-антропологического подхода для понимания современных политических процессов. Научная ценность статьи заключается в комплексном анализе понятия «цифровой гражданин» в рамках политической антропологии. Практическая значимость определяется возможностью применения результатов для развития политической культуры, повышения гражданской активности и совершенствования политики информационной безопасности в условиях цифрового общества.

Ключевые слова. цифровой гражданин, политическая антропология, политическая культура, цифровизация, политическая бірегейлік, информационное общество.

G.M.Imanbekova

M.Kh.Dulaty Taraz University, Taraz, Kazakhstan

“DIGITAL CITIZEN” PHENOMENON: POLITICAL ANTHROPOLOGY OF THE 21ST-CENTURY HUMAN

Abstract. This article analyzes the phenomenon of the "digital citizen," which has emerged in the context of socio-political transformations of the 21st century, from the perspective of political anthropology. The main aim of the study is to determine the impact of digitalization processes on the political being of humans, their political culture, and forms of civic participation. The article examines changes in contemporary political identity, patterns of political behavior in digital spaces, and new communicative experiences based on cultural-anthropological and political science theories.

The research employed comparative analysis, systemic approach, structural-functional, and interpretative methods. The results revealed that digital technologies not only strengthen the role of humans as political subjects but also generate new forms of political manipulation, informational dependency, and symbolic power.

The findings emphasize the importance of a cultural-anthropological perspective in understanding current political processes. The scientific value of the article lies in the comprehensive analysis of the concept of the "digital citizen" within the framework of political anthropology. Its practical significance is highlighted by its potential application in developing political culture, enhancing civic engagement, and improving information security policies in a digital society.

Keywords: digital citizen, political anthropology, political culture, digitalization, political identity, information society.

References

1. Kenesov A. Digital citizenship in the 21st century: Analyzing the impact of social media on youth political activism and civic engagement // Eurasian Science Review: An International Peer Reviewed Multidisciplinary Journal. – 2024. – Vol. 2, No 2. – P. 70–76. DOI: 10.63034/esr 53.
2. Gürel D., Dilek H., Gül B., Telliler F., Özakçıl H., Atay T. The Relationship between Digital Citizenship and Political Participation Skills: An Investigation on University Students // Ihlara Journal Educational Research. – 2025. – Vol. 10, No 2. – P. 195–209. DOI: 10.47479/ihead.1673298.
3. Oser J., How Citizenship Norms and Digital Media Use Affect Political Participation: A Two Wave Panel Analysis // Media and Communication. – 2022. – Vol. 10, No 3. -P. 206–218. DOI: 10.17645/mac.v10i3.5482.
4. Taylor S. Social Media and Political Activism in Digital Democracies // Frontiers of Humanities & Social Sciences. – 2023. – Vol. 5, No 1. – P. 36. DOI: 10.69610/f.hss.20230222.
5. Inguanzo I., Ardèvol Abreu A. et al. Contentious Politics in a Digital World: Studies on Social Activism, Protest, and Polarization // Media and Communication. – 2022. – Vol. 10, No 4. – P. 1-4. DOI: 10.17645/mac.v10i4.6270.
6. Sorensen L. Symbolic Politics Meets Digital Media: Research on Political Meaning Making // in: Dutton W. H. (ed.) A Research Agenda for Digital Politics. – Cheltenham & Northampton: Edward Elgar Publishing Ltd., 2020. – P. 133–145.
7. Keith, D. . (2023). The Impact of Social Media on Political Activism. International Journal of Humanity and Social Sciences, 1(1), 16–29. <https://doi.org/10.47941/ijhss.1429>

4.02.2026 ж. баспаға түсті

1.07.2026 ж. басып шығаруға қабылданды

Мақалаға сілтеме:

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).